

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLVIII (42)

Štev. (No.) 6

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

2 de marzo — 2. marca 1989

Gorbačov in volitve

Že vidna dejstva okrog volitev

Dokaj zanesljivo se more ugotoviti, da tovariš Gorbačov stavi svoje upanje za uresničenje perestrojke prvenstveno v uspeh splošnih ljudskih volitev, gotovo jih ne bo mogoče izpeljati na demokratičen način, kar je pod izključno vladno Sovjetov več kot verjetno. Toda tudi močno sfrizirane volitve so v dani situaciji mnogo več vredne za realizacijo njegovih načrtov kot bi bilo brez njih. Ne samo za dokazilo svetu o pristnosti njegove zamisli o restrukturiranju Sovjetske zveze, marveč tudi postaviti temelje za izhod iz velikih težav, zlasti grozeče ekonomske krize države same, ki jo on vodi. Volitve so le eden, čeprav najvažnejši faktor, v tem procesu, katerega mu je vsemogočna partija odobrila, čeprav očitno z odporom in z načrtom, da jih bo, če ne preprečila, pa vsaj močno omejila njihov politični učinek.

Sadovi takšnega razpoloženja vladajočih aparatčikov že zorijo. Iz Moskve je te dni prispela poučna vest o razvoju dogodkov. Skupina vidnih sovjetskih kulturnikov, odločnih nasprotnikov partije in režima je organizirala močno in zelo obširno gibanje v Moskvi in vseh večjih mestih, da bi se tam zgradili umetniško neoporečni, dostojni spomeniki neštetim žrtvam Stalinovega terorja. Organizacija se imenuje Memorial in razpolaga z znatnimi vsotami denarja in ji je ljudsko mnenje naklonjeno. Kot prvega kandidata za poslansko mesto v kongresu je Memorial izbral dr. Andreja Saharova, pa ga je oblast obvestila, da je tega slavnega moža že predlagala uradna institucija za svetovno ekonomijo. Hkrati je opozorila, da so oblasti omejile politično vlogo neodvisnih skupin, kakršna je njihova, s tem, da odklanjajo alokacijo sedežev kandidatov teh skupin v novem zakonodajnem kongresu, ki bo izvoljen tekom tega leta in jih rezervirajo za bolj ustajljene in politično zanesljive organizacije.

Opisano dejstvo je dovolj zgovoren primer, kako se partijska vlada namerava vmešavati v odločilni meri v volilni proces. Ali bo Gorbačov s svojimi pristaši zmožen parirati naskok vladnih aparatčikov na volilni proces in s tem na volitve same?

Vojska — maršali — generali

Iz ozadja pa prežijo na začetni razvoj v državi v smeri demokratizacije objestni visoki oficirji sovjetske vojske, ki so imeli vsa dolga leta boljše vizije dežele zelo vplivno, če ne vodilno politično vlogo, katere niso pripravljali spustiti iz rok bre odporu in instringe. Oni so v prvi vrsti odgovorni za kritično gospodarsko stanje v državi, ki je nastalo zaradi težišča nacionalne produkcije na vojaškem sektorju v proizvodnji vojnega materiala od pušk prek tankov, vojnih letal, vojnega brodogradnje do ogromnega kupa atomskega orožja, ki stane državo trilijone rubljev, pa kakšen sad naj rodi? Pri tem pa ruski muškarci ali njegova žena z gnevom v srcu stoji ure na mrazu in dolgih povorkah, da bi dobila kos kruha in drugih življenjskih potrebščin, katerih redno primanjkuje. Gospodarski premik od kanonov na maslo, ki ga zasleduje Gorbačova perestrojka, pa predstavlja težak boj, ki mu je komaj videti konec, še manj pa uspeh. In vendar ga mož bije pogumno, dosledno in vztrajno — ali iz ljubezni do naroda in domovine, ali iz drugih nagibov? Grozeči spopad z maršali in generali je nevaren in prav lahko usoden. On pa postaja ali legendarni junak ali napihnjena avanturista, kakor se bo neenak boj obrnil in končal.

Državni poglavar

Kakor je bil preustroj sovjetskega sistema predebatiran in odobren na partijski konferenci lansko jesen, bo novi državni predsednik za veliko razliko od dosedanjega, ki je pomenil le uradno figuro in drugega nič, izvoljen od članov (izvoljenih!) in Jugoslaviji“).

ni Jugoslaviji“).

Uradna slovenska mladinska organizacija je 1. februarja z velikim medijskim pompom predstavila javnosti gradivo z naslovom „Za demokracijo“, ki je vsebinsko precej zanimivo, saj temelji na svobodnem političnem združevanju in na svobodnih, neposrednih in tajnih volitvah.

Ob vsem tem politikantskem pompu pa se je elektrika podražila za 48 odstotkov, kar bo večino ljudi prizadelo, ker so za elektriko že sedaj dajali velik delež svoje plače.

Najnovejša 4. številka Mladina (3. 2.) je prinesla obsežen zapis o slovenski politični emigraciji na šestih straneh, kjer je bila objavljena poslanska SNO s podpisi predsednika Rudolfa Smersuja in tajnikov dr. Ludvika Puša in dr. Petra Urbana. Objavili so tudi odgovor Mladini iz pisarne Slovenskega narodnega odbora, ki ga je podpisal Marjan Loboda, pa tudi odgovore na vprašanja, ki jih je poslala Mladina načelniku SLS dr. Marku Kremžarju. Navedene so tudi misli predsednika SKA Andreja Rota, ki jih je ob svojem obisku v Sloveniji dal Mladini. Dobro je predstavljeno publicistično delo slovenske politične emigracije, kjer pravijo, da je zahvaljujoč Vinku Levstiku iz Gorice bila emigracija kvalitetno in predvsem polno informativno obveščena o dogajanjih v domovini.

Mladina je tako začela resno razbijati tabu slovenske politične emigracije. Upajmo, da bo šel ta razvoj naprej.

Levstik Vinko

„Mladina“ piše o politični emigraciji

Dne 27. januarja 1989 je ljubljanska mladinska revija „Mladina“ objavila članek z naslovom „Naši zunanji sovražniki“, v katerem na kratko oriše jugoslovansko politično emigracijo. Članek je napisal Igor Mekina, ki v uvodu ugotavlja, da je jugoslovanska politična emigracija med vsemi vzhodnoevropskimi emigracijami najštevilnejša. O tej emi-

kongresa v tajnem glasovanju in bo za svoje poslovanje kongresu tudi odgovoren. Imel bo široko moč in oblast (power) povsod, pri zakonodaji in vseh večjih političnih programih, zlasti pri zunanji politiki, narodni obrambi in še druge naaloge. Čeravno je ta opis v poročilu o sklepkih konferenca zelo skromen, vendar da vedeti, da bo imel državni poglavar svojo tehtno besedo v zakonodaji in v vojski, kar je izredne važnosti za izvrševanje predsedniških prerogativ v tako ogromni deželi kot je Sovjetska zveza.

Seveda je odvisno od tega, kdo bo to mesto zasedel. Kar je iz dosedanjih razvojev kaj mogoče sklepati, in se prestrukturiranje v Sovjetiji more vzeti v račun kot gotovo dejstvo, bo prvi bodoči predsednik sedanje Sovjetske zveze Mihail Sergejevič Gorbačov sam. Iz kake bodoče kombinacije, od ljudstva izvoljeni — na kakršnem koli že programu — kongresa in z Gorbačovom na predsedniškem stolu se more z dokaj vidno gotovostjo predvidevati, da se bodo stvari razvijale po načrtih avtorja, ki je ob nastopu svoje misije zaklal Sovjetom in svetu: glasnost, in načelo glasnosti sedaj hoče uveljaviti z ljudskimi volitvami, kjer bo ljudstvo pozvano glasno t.j. vidno izpovedati svojo voljo.

Nekaj mesecev po nastopu Gorbačova sem tu zapisal, da sem nagnjen v njegovih končnih načrtih videti z reorganizacijo sovjetskega sistema napraviti iz njega mogočno silo, ki bo sposobna gospodovati svetu in si ga podrediti.

Te misli starega moža danes nič ne popravljam.

L. P.

Ameriška domovina, 31. 1. 89

VLADO TELIČ NA SVOBODI

N. T., 5. januarja 1989

Po sedmih letih se je na Božič vrnil iz zapora iz Jugoslavije Vinko Telič domov na Letino pri Šmihelu. Kot znano, je Telič bil 16. oktobra 1981 na Ljubelju aretiran in nato v Ljubljani zaradi vojnega zločina obsojen na 15 let zapora. Sedem let je bil Vinko Telič v zaporu in kot sam tudi danes še prisega povsem nedolžen. Na vsak način so ga dolžili, da je kot domobranec na svojo roko pobijal ljudi. Dokazali mu niso nič, a vseeno so ga obsodili.

Za Teliča so se v preteklih letih zavzeli vidni zastopniki v Avstriji in tudi v Jugoslaviji, mdr. bivši zvezni predsednik dr. Kirchschläger, bivši kancler Sinowatz, bivši deželni glavar Wagner in tudi državnozborški poslanec Zelenih Karel Smolle. Pa tudi v Sloveniji so se vidne osebnosti zavzele za Teliča. Pri tem, tako Telič, je gotovo pomagal ljubljanski nadškof Šuštar. Eno izmed glavnih vlog pa je igrala nedvomno tudi „Liga za človekove pravice“, ki je intervenirala pri najvišjih instancah in kot se je izkazalo le uspešno.

„Da so me predčasno izpustili iz zapora, je mogoče le tudi nekje znak, da danes tudi v Jugoslaviji niso več popolnoma prepričani, da sem bil vojni zločinec,“ tako Telič, ki prisega, da kot domobranec ni ubil nobenega človeka. „Proces in tudi priče niso mogle dokazati, da sem kriv, kljub temu sem bil obsojen.“

graciji pravijo domačemu režimu naklonjeni časniki in druga obveščevalna sredstva, da so „kontrarevolucionarni“ in „antijugoslovansko“ usmerjeni. Take splošne trditve — pravi Mladina — pa seveda ne držijo. Res pa je, da se vse različne politične organizacije zavzemajo za drugačno ureditev Jugoslavije in položaja posameznih narodov v njej.

Pisec najprej obdela Hrvaško politično emigracijo in njene organizacije v tujini. Omenja Hrvatsko narodno vijeće in Hrvatsko seljačko stranko kot najmočnejši hrvaški emigrantski organizaciji, ki se odreda vsem nelegalnim metodam. Dalje omenja pisec srbsko politično emigracijo, o kateri pravi, da je osamljena in neenotna. Osrednja točka zbiranja Srbov naj bi bil predvsem princ Aleksej Karadžoržević. Nato sta na kratko opisani albanska in makedonska politična emigracija.

Več prostora pa je posvečenega slovenski politični emigraciji, ki je praktično nastala šele po drugi svetovni vojni. Pisec pravi, da je najmočnejša politična sila slovenske emigracije Slovenska ljudska stranka, ki je naslednica nekoč najmočnejše politične stranke na Slovenskem. Njeno glasilo je Svobodna Slovenija.

Poleg SLS obstaja še Slovenska demokratska stranka, ki je skupaj s SLS združena v Slovenskem narodnem odboru, katerega predsednik je Rudolf Smersu in predstavlja svojevrstno „vlado v izgnanstvu“. Poleg tega političnega predstavništva deluje v Argentini še povezovalna organizacija Zedinjena Slovenija, znotraj katere delujejo različne kulturne in druge organizacije. Večina slovenskih političnih emigrantov je danes v Argentini. Zavračajo komunizem in socialistično ureditev sedanje Slovenije in se zavzemajo za pluralistično družbeno ureditev, za katero si prizadevajo po politični

poti in ne po poti terorističnih akcij.

Nato pisec nadaljuje, da je očitno, da si večina emigrantskih organizacij želi predvsem drugačno ureditev Jugoslavije. Ta drugačna ureditev pa v večini primerov pomeni parlamentarno demokracijo znotraj posameznih nacionalnih držav. Slovenski narodni odbor je leta 1986 poslal poziv narodom Jugoslavije, v katerem je bilo zapisano naslednje: „Slovenski narodni odbor meni, da je mogoče urediti prihodnost narodov Jugoslavije edinole s sprejemom načela, da imajo vsi narodi Jugoslavije pravico do samoodločbe glede svoje državne in družbene ureditve.“

V čem se taki programski cilji bistveno razlikujejo od demokratičnih teženj, ki so bile v zadnjem času javno predstavljene predvsem v Sloveniji. Pisec odgovarja, da je jasno, da se prav v ničemer ne razlikujejo. Zato je nesmiselno preganjati kot „sovražnike“ posameznike in organizacije, ki se že desetletja borijo za to, kar je sedaj program nove Slovenske demokratske zveze ali Socialno demokratske zveze.

Obstoj politične emigracije zunaj jugoslovanskih meja ostaja kot nemo pričevanje nedemokratične družbene usmeritve znotraj Jugoslavije. Prepoved uvoza emigrantskega tiska samo podaljšuje agonijo te (domače) družbe in stanje državljanske vojne, ki se kar noče končati že od konca vojne naprej. Prvi korak — pravi pisec — k odpravi tega stanja je verjetno ta, da jugoslovanskemu občinstvu omogočimo vpogled v to, za kar se emigrantski krogi resnično zavzemajo.

Pisec sklepa svoj članek s tem stavkom: Če torej zunaj naših meja obstajajo gibanja, ki se zavzemajo za samostojnost in državnost posameznih narodov, potem mora biti res, da je samostojnost in državnost posameznih narodov znotraj sedanje skupnosti ogrožena. SmR

Zadnje novice s teleksa

Na Kosovu je stanje izredno napeto in po opozorilih najvišjih političnih predstavnikov države ter ob prisotnosti vedno večjega števila policajev in vojske, mu vsak trenutek grozi uvedba izrednega stanja. Najhuje pa je seveda to, da se zaradi vsesplošne krize, še posebej pa močno skrhanе oblasti komunistov to izredno stanje lahko razširi na vso Jugoslavijo.

Sedanja kosovska drama je posledica Miloševićeve politike, ta pa lahko vodi le v državljansko vojno. Srbija si piše novo ustavo, v kateri hoče izničiti pravice Kosova iz prejšnje ustave, po katerih je bila Kosovu priznana pravica avtonomnosti. Pred kratkim so Srbi po tem scenariju odstavili še zadnja kosovska politika, ki so jima Albanci vsaj do neke mere zaupali (Vlasija in Jasarijejo), vsilili so jih pa nesposobnega policijskega ministra Morino. Albancem po večletnih grobih poniževanjih res ni preostalo nič drugega, kot da so se začeli braniti.

1200 rudarjev tako danes 26. 2. že sedmi dan gladovno štrajka v rudniških rovih globoko pod zemljo. Množično se zaklinjajo, da bodo to počeli do smrti, če njihovim zahtevam ne ugodijo. Z njimi je celotno albansko prebivalstvo. Delo je ustavljeno v 53 podjetjih, okoli 40 tisoč rudarjev stavka ob strojih. V prštinjski športni dvorani (na ulicah je zbiranje namreč že nekaj časa prepovedano) je okoli 12 tisoč tudentov, ki so se jim v ponedeljek pridružili še dijaki. Vsi zahtevajo da odstopijo trije vsiljeni jim politiki (Morina, Šukrija, Azemi) in da bi mednje prišli jugoslovanska in

srbska partijska šefa. Šuvar in Milošević sta prišla šele čerti dan in ob njunih govornih frazah sta bila deležna velikega nezadovoljstva, še posebej Milošević, ki so mu Albanci močno žvižgali, Srbi in Črnogorci na Kosovu pa seveda ploskali. Bila sta obdana s številnimi vidno živčnimi policaji.

Srbski časopisi pa ob vsem tem še bolj bojevito pišejo o albanskem protestu in pozivajo k izrednemu stanju.

Slovenija se je ob teh dogodkih nedvoumno opredelila s številnimi protestnimi pismi, ki jih jugoslovanskim političnim organom in javnosti pošiljajo vsa uradna politična predstavništva Slovenije, slovenski rudarji, še posebej pa slovenske opozicijske skupine. Zaradi te podpore kosovskim Albancem letijo iz Srbije že prve puščice proti Sloveniji.

Posiljam vam upanje, da je argentinska Slovenija ugodno preživela veliko vročino in da se je okrepile na vrnila s počitnic na svoje domove, kjer se bo s ponovno zavzetostjo postavila na branik slovnstva, njegove demokracije ter narodne identitete.

Sporočilo V. Levstiko pa telefonu:

Ker so stavkajoči rudarji v Trepči zmagali ter so kosovski komunisti morali odstopiti vrhovno oblast, sedaj protestirajo Srbi. Nad 100 tisoč manifestantov v Beogradu zahteva razveljavitev odstopa, ker da so odstopili „pod pritiskom“. Vpijejo tudi proti Slovincem, ki so rudarje podprli. Vlada je na Kosovo poslala vojsko.

Spopada ni bilo

Naj mi rojaki v Argentini oprostijo, če bom tokrat v poročilu zelo kratek, kajti znašel sem se v vrtincu napadov name s strani uradne politike Slovenije, konkretno notranjega ministra Ertla, o čemer pa bodo rojaki še obveščeni.

Ob izrednih varnostnih ukrepih (kopica miličniških stoenk in kombijev s popolnimi posadkami, gasilska cisterna, na vходу letalski rentgen) je v Beogradu potekala od 30. 1. do 1. 2. seja CK ZKJ, ki je bila deležna velike medijske pozornosti. Že priprave nanjo so povzročile napeto vzdušje, ker so Srbi s svojimi somišljeniki (Vojvodina in Črna gora) zahtevali odstop predsednika jugoslovanskih komunistov Šuvarja. Vse je pričakovalo, da se bosta končno javno spopadla dva nasprotujoča si koncepta: liberalistični (federalistični), ki ga zagovarjata Slovenija in Hrvatska, in neostalinistični (centralistični), ki ga zagovarja Srbija.

In kaj se je zgodilo? Šuvar je ostal predsednik komunistov, oba politična koncepta sta bila sicer javno razvidna, vendar sta oba govorila eden mimo drugega, tako da nekih resnejših zaostritev ni bilo. Res pa je, da je vojska s svojimi nastopi postala še bolj avtonomni arbitar. Veliko pozornosti sta namreč bili deležni izjavi generalov Petra Simića (jugoslovanska armada ne bo križem rok opazovala, kako se odvija „boj za Jugoslavijo“) in Staneta Broveta (armada ne bo stala ob strani, če bo prišlo do „boja za oblast med območnimi komunističnimi voditelji v večnacional-

Spomin na dr. Tineta Debeljaka

Seattle, Washington. — Spet je zvonil telefon. Večerni klici — med nami in Chicagom sta dve uri razlike — pomenijo kaj resnega.

„Včeraj je bil v Buenos Airesu pogreb Tineta Debeljaka.“

Plaz spominov se je sprožil: pol stoletja stikov na treh glavnih postajah: Ljubljana, Rim, Buenos Aires, ter stotine vezi med njimi in preko njih.

Tine Debeljak. Še kot srednješolci smo brali njegove ocene, td je bil njegov podpis v časopisnih poročilih; med vojno in po vojni se je od del z vrsto psevdonomov in se nam je predstavljal kot Vid Zemljic v Koledarčku leta 1946, kot Jamnikov, Jamar ali Dobejc v dopisih Ameriški domovini, kot Jeremija Kalin v Črni maši, dokler ni postal spet naš Tine v Poljubu. Vedeli smo, kaj je bilo njegovo delo.

Ameriška domovina se ga mora še posebej spomniti, saj bi po načrtu Jake Debeveca moral postati njen urednik. Pa je odšel v Argentino in tam ostal.

Kje bi našel človeka s tolikšno energijo? Ne le, ko je bilo lahko in donosno; tudi takrat, ko je bilo vse okrog njega v razvalinah. Vedno se mu je mudilo: v Ljubljani, da ni zamudil zadnjega roka pri časopisu; v Rimu, da bo še našel odprta vrata v zavetišču, kjer je stanoval; v Buenos Airesu, da bo pravočasno v tiskarni — in da ne bo doma kregan. Ideje je kar stresal iz roka, ni mogel razumeti, da je edinstven v svoji zagnanosti, ukoreninjen v svoji Škofiji Loki, kasneje usidran v Remčevem domu v Zarnikovi za cerkvijo svetega Jožefa; v Rimu tam pri Mariji Snežni; v Buenos Airesu me je gostil na avenijski Gaona, polni hrušča in predmestne razdrapanosti.

„Naš Tine.“ Imeli smo ga za našega.

„Pa bo Tine...“ Ni ga bilo treba prositi.

„Da bi Tine še mogel...“ Od zadnje kapi pred štirimi leti je le še narekoval.

„Kam bomo z vsemi temi papirji!“ se je spraševala žena, gospa Vera. Ob koncu vojne je ostala doma, po desetih letih ga je dosegla v Buenos Airesu. Tine je samotaril v Rimu in nekaj let v argentinski pampji. Ženi napisane pesmi v zbirki Poljub veljajo za njegove najboljše. Posvetil jih je mojemu očetu, Poldetu Kemperlu in župniku Kraglju.

„Kakor hitro bom utegnil, bom vse pospravil,“ ji je odgovoril; vsi smo vedeli, da ne bo utegnil. Ne tedaj, ne kasneje. Zdjaj bodo morali preživeti v družini.

Poznal sem ga še kot otrok. Z oč-

tom sta si bila prijatelja. Pravi, da mu je petošolcu moj oče tiskal prve pesmi. Nisem gotov. Tine sam ni bil vedno zanesljiv v svojih zapiskih. Kot urednik kulturnega dela pri Slovincu, katoliškemu dnevniku v Ljubljani, je pisal, poročal, ocenjeval. Jezili smo se nanj, ker je bil vedno obziren in ni obsojal naravnost. Ne vem, če je kdaj napisal, da te ali one knjige ni vredno brati. Tudi taki je posvetil pozornost.

Prvič sva si segla v roke, ko sem mu med vojno nesel za Dom in svet pesmi, ki mi jih je zanj poslal Jože Šmit. Pesmi so izšle v Dom in svetu, ko je bil Jože Šmit že pri parti-zanih v Prekomorski brigadi. Še nedavno so Tineta obtoževali, da se je „nalasč“ poslužil rokopisov in se okoristil z nečim, česar bi ne smel. Tine, Jože Šmit in jaz vemo, kako je bilo — in ne nameravamo polemizirati.

Tine v Rimu. Skrbno čuvam neobjavljeni Koledarček slovenskih emigrantov, že ves orumenel, dragocen dokaz Tinetove vztrajnosti. Da se ne izplača, da ni vredno truda, da ne bo nihče segel po njem... Tine se ni dal odgnati. Sestavil ga je, napisal in popravil, razdaljal in bil poln navdušenja. Tine ni gradil gradov, pripravljen je bil seči v drobno in nevaležno delo, tudi takrat, ko je ostal sam, ko za svoje napore ni našel opore.

Kaj bi bila slovenska kulturna ustvarjalnost brez njega? Morda so nekateri drugi bolj znani po svetu, kajti za Tineta Debeljaka je pač vsakdo pričakoval, da bo pisal, pesmil, urejal, predaval, bodril in posredoval. To pač ni nič novega. Kako naj bi Tine napravil kaj drugega? Novost so novinci, taki, ki so prej molčali, ali so se pa še držali maminega krila.

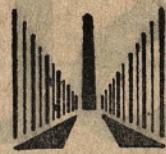
Skoro ni revije, zbornika, časopisa, pri katerem bi Tine Debeljak ne bil aktivni sodelavec. Ker je bil v Argentini ves zavzet, je le nekajkrat segel ven do Primorske in Koroske, tudi za Severno Ameriko je ostal skoro neznanec. Da je že pred vojno odprl vrata mladim pesnikom in pisateljem in jim ostal spodbudni posrednik do smrti, to pač vemo vsi, ki smo ga osebno poznali — to smo pač od njega pričakovali.

Tine je segel preko Slovencev v slovanski svet. Poljsko je klepetal, da si ga komaj dohajal. Reymontovi Kmetje so mu bil predmet doktorske disertacije. Že v Ljubljani in kasneje je lovil stike s Poljaki, Čehi, Slovaki, v Argentini s španskimi pisci. Pisal je o njih, prevajal in prevajal. Kulturni kronisti bodo strmeli nad obsežnostjo njegovega posredovalnega dela.

País 47 let stari šef ZKS Milan Kučan. Razkrije pa se v njem tudi, na kakšni slepi poti se je znašlo komunistično gibanje, ki poskuša taktično le reševati trenutne pozicije, ko je strateško veljavno že davno izgubilo.

Kučan proglašja „socializem po meri človeka“, po katerem bi Jugoslavija dohitela evropski vlak na poti k tretjemu tisočletju. Kakšen je in kakšen ni ta novi obraz socializma?

Za Kučana je gospodarska kriza Jugoslavije posledica veljajočega gospodarskega in političnega sistema in sedanje vloge ZK. Preiti je treba k tržnemu gospodarskemu modelu, a to vendar tako, da se bodo pri uveljavljanju gospodarskih zakonov upoštevale posebnosti v sistemu splošnega družbenega premoženja in samoupraviškega socialističnega planiranja. Kako naj se to razume? Tržno gospodarstvo vendar predpostavlja zasebno lastništvo in prosto gospodarsko pobudnost, brez obveznih družbenih planov. Kučan hoče to protislovje odpravljati s tem, da naj bi imeli ljudje vse večjo neposredno udeležbo v kolektivnem gospodarstvu in političnem življenju, da bodo tako boljje uravnavali svoje in skupne interese. To pa je samo nadaljnje ponujanje skrajnega samoupravištva, ki je kot tako neizvedljivo. Kjer je vse skupno, brez nosilca lastniške pravice, ni ustvarjalne osebne pobudnosti in ne globlje

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Trije tedni so kar predolg čas, kadar razni viharji pretresajo neko družbo. V našem primeru lahko trdimo, da Argentina v mnogih ozirih ni ista, kot je bila v trenutku, ko smo pisali naše zadnje opazovanje. Ne gre tu le za desetico avstralov več pri ceni dolarja. Gre za celotno vladno strategijo na gospodarske polju, in za položaj tako v radikalni, kot v peronistični stranki, to je v obeh velikih činiteljih argentinske politične sedanosti.

TLA SE MAJEJO

Pravi potres, za družbo in za vlado, je bil poskok dolarja v vročem februarju. Nekaj špekulantov, ki so „vohali“ smer razvoja, je nakopičilo ogromne dobičke: večina je bila prizadeta v svojih interesih, družba pa je čez noč še bolj obubožala.

Položaj je bil jase, in so ga nekateri napovedovali, čeprav nihče ni vedel jasno datuma, ki je bil odvisen od mnogih okoliščin. Vlada je stavila vse upe na to, kar bi moral biti zadnji gospodarski načrt pred volitvami: pomladanski plan. Jedro te-

Vedno pogosteje beremo v revijalnih poročilih iz Slovenije: ... prvi je predstavljal tega in tega pisca Tine Debeljak v...“ ali: „Prve prevode je že prd vojno napravil td...“ Do nedavna so sicer opisovali delo, avtorja pa zamolčali. Resnica počasi prodira. Čisto drži, da je bil Tine Debeljak kulturni napetež, ker je hlatal za novim, neznanim, ne zato, ker naj bi bil nestrpen, ampak ker ni hotel zamuditi predstave „na odru življenja“; novih poganjkov iz globokih korenin ni hotel prezreti.

Via dei Colli že davno ni več, kot je bila takrat, ko je Tine tam lovil rime in tiskal družbo, da bi šli na kozarec vina na Piazza Caprera. Tudi okolje Svetega Jožefa v Ljubljani ni več, kot ga je poznal: varnostne ograje te opozarjajo, da težki kosi ometa odpadajo in da je zvonik v nevarnosti, da se podere. Avenida Gaona z majhno trato pred hišo — in kopice vnukov v hiši — mu je bila dom daleč zdoma. Le gornji trg v Škofiji Loki je prijaznejši, kot je bil pred pol stoletja. Tine Debeljak ni bil Argentinec, niti argentinski Slovenec, ostal je Slovenec, ki ga je vojna vrgla v argentinsko vlemesto: ustvarjalec tretje Slovenije.

Tinetova sled bo ostala, vse nas je obogatil s svojim delom.

Jože Velikonja

Ameriška domovina, 3. febr. 89

ga načrta je bilo umetno zadrževanje inflacije, in na tem področju prav tako umetno stavljen izredno nizka cena dolarja.

Vlada si je v centralni banki pripravila lepo zalogo dolarjev, in jih na debelo nudila kupecem. To je imelo dvojni cilj: nizka cena dolarja in pa lepe denarce, kajti vlada je dolarje dobila od izvoznikov po nižji ceni, in jih pridajala nekoliko višje. A možje gospodarske ekipe niso računali na tretji učinek: hitro znižanje dolarske rezerve. V šestih mesecih plana je trg pokupil kakih 1700 milijonov dolarjev. Le v zadnjem tednu proste prodaje so zlasti tuje banke pokupile kar petsto milijonov dolarjev. Te devize so seveda takoj potovale v inozemstvo... kot v najlepših časih Martínez de Hoza.

Vzporedno pa je država odlagala plačevanje obresti zunanega dolga. Zato je iz inozemstva (iz Washingtona) prišel hud ukor, in pa zahteva: ali vlada takoj preneha razsipavati devize (v izključni volilni namen), ali pa se prekinejo vsa pogajanja za refinanciacijo zunanjega dolga, kar bi državo hudo oškodovalo.

Gospodarstvo je bilo postavljeno pred izbiro: ali počre vse svoje obljube in postavi plan na boben, ali pa državo dolete kazni zunanjih bank.

OBLAKI INFLACIJE

Sam predsednik Alfonsín je moral odločiti. In odločil se je za ustavi-tev tega razsipanja dolarjev, ker mu je minister zagotovil, da to ne bo vplivalo na inflacijo. Kolikokrat se je že opekeli minister? Prišteti je treba sedaj to novo zmoto. Jasno, dolar je poskočil do 30 avstralov, se potem ustalil okoli 26—27, in razburil s tem celoten gospodarski sistem. Obresti na bančne vloge so poskočile, in v določenem trenutku dosegle 40% mesečno (za milijonske vsote posojil med bankami, za revne privatnike so dosegle 17—18 odstotkov mesečno), ko inflacija še ni poskočila čez 12%.

Ekonomska ekipa (minister Sourouille, predsednik Centralne banke Machinea) ni vedela, kaj bi. Gorelo je na vseh koncih. Če so gasili dolar, so poskočile obresti; če so gasili obresti, je rasteł dolar. Vse to v splošni dirki povišanja cen, potem ko je sporazum z industrialci in trgovci splaval po vodi. Razne koncesije izvoznikom in špekulantom niso zadostovale. Opazovalci so za celotnim potresom tistih dni zasledili celo polnaerno mofenzivo

bo pritegnila in razgibala večino državljanov. To pa pomeni odsloviti ZK kot stranko, to je da mora opustiti gospodarske in politične posle in ne vplivati več neposredno na zakonodajstvo, vojsko, policijo, tisk, kulturo, umetnost... Ne smemo delovati kot stranka in ne znamo delati kot komunistična zveza... Mislim, da v moderni družbi razredni boj sploh ni mogoč.“

Ta odgovor pomeni odstop od razrednega boja in diktature proletariata in pristanek na politični pluralizem. Kučan bi dopustil vse politične tvorbe, prepovedal bi samo tiste, ki bi se potegovali za odvisnost človeka od človeka ali naroda od drugega naroda. Potem pa vendar pravi: „Mislim, da večstrankarski sistem ni edino možna oblika političnega pluralizma. Izoblikovati hočemo politični pluralizem izven strank, to je neko obliko pluralizma interesov, kar je tudi vsebina socialističnega samoupravljanja... V takem sistemu ne bo nič ostalo tako, kot je zdaj, ne ZK, ne vsebina socializma in samoupravljanja, ne državni položaj jugoslovanskih narodov in tudi ne vloga institucij, med njimi ljudske armade.“

Kako naj ocenimo tako načrtovanje? Kot samokritiko in obtožbo vse vojevne politične dejavnosti, iskreno odstopanje od oblastne oholosti partije in iskanje bolj sprejemljivega političnega vodenja? Ali gre za spoznanje, da s prisiljevanjem ni mogoče trajno vladati in da je treba reš odpreti vrata za bolj iskreno po-

proti gospodarski ekipi. Ministrova glava je visela na nitki. Predsednik Alfonsín se je znova odločil za svojega varovanca. Vendar mnogi menijo (v trenutku, ko pišemo te vrstice), da položaj Sourouilla še ni popolnoma varen.

Kar je vlado najbolj prizadelo, je bil inflacijski sunek. Jasno je že, da bo imela februarška inflacija dvo-mestno število. Marec bo še slabši. Potem pride april, in volitve bodo pred vrati. Zanimivo je, da so radikalne ekipe ugotovile, da ne vojaški puči, ne gverilski prikaz v Tabladi niso odločilno vplivali na mnenje volilce, inflacija pa globoko prizadene razpoloženje državljanov in odločilno vpliva, kadar se odloča za svoj glas. Okoli Angeloza je bilo videti zaskrbljene obraze.

PREMIJRJE V PERONIZMU

Medtem ko so gorele stene te „Potemkinove hiše stabilizacije“, so se peronisti veselili. Take volilne propagande, pa še zastoj, si niso nadejali. Potem so se zbrali na svojo državno konvencijo v Mar del Plati.

Se bralci spominjajo, kako so se te konvencije odvijale pred leti? Rokoborb in psovanja ni manjkalo. Sedaj pa kakor dan in noč. Res „vsi združeni“, kot poje njihova hina, so pripravili kampanjo, razglasili volilno platformo in pozvali ljudi, naj jih podpre. Celo med sindikalisti je prišlo do edinosti, res začasne (do volitev), a še pred kratkim neverjetne edinosti.

Ta nov obraz peronizma je namenjen zlasti „neodvisnim volivcem“, ki tvorijo še vedno neodločno večino. Ker je radikalizem del svoje kampanje posvetil gradbi raznih „straši“ pred peronističnim povratkom na oblast, je ta prikaz enotnosti in „civiliziranega nastopa“ vzel radikalnim namenom precej ostrine.

Angeloz pa je v veliki meri prepuščen lastni usodi. Ne pomaga veliko to, da tudi on kritizira gospodarske ukrepe. Edina tolažba je, da na nasprotni strani Menem nadaljuje s svojimi polomijami. Kot to, da je napovedal povratek na Malvine, „čeprav za ceno krvi“. Kaj malo je pomagalo potem, da je govoril o „metafori“, in ga še še bolj pomolil, ko je Churchillove besede o „krvi, potu in solzah“ pripisal staremu argentinskemu predsedniku Avellanedi.

Tako, sredi gospodarskih pretresov, ko je proizvodnji sistem dejansko v ruševinah in se odvija volilna kampanja, včasih bolj podobna komediji kot pa drami, je poziv k stvarnosti, odgovornosti in delavnosti kot glas vpijočega v puščavi. In vendar je na teh lastnih elina pot, ki more voditi iz sedanje argentinske krize, ki je, kot je Cerkev že mnogokrat poudarjala, prej moralna kot pa gospodarska.

Sestop ali razpad?

Jugoslovanska kriza se kaže v gospodarskem nazadovanju in v naraščanju napetosti med narodi, ki do biva za državno skupnost vse bolj grozljive razsežnosti.

V globoki krizi je pa tudi samo komunistično gibanje. Tista politična sila, ki bi po ustavi smela biti nosilec političnih dejavnosti, je izgubila organizacijsko monolitnost, to pa je posledica razhajanja v idejnih pogledih. V vzhodnem jugoslovanskem področju, ki ga v imenu srbstva obvladuje Slobodan Milošević, je kljub nacionalizmu močna nagnjenost k simpatijam do nekdanjega stalinizma in teženje po centraliziranem upravljanju federacije. Temu nasprotujejo komunistična vodstva v zahodnem delu, ki vztrajajo pri ohranjanju oblik titovske, avnojske Jugoslavije, a proglašajo potrebo po posodabljanju notranjih in zunanjih odnosov med narodi in po prilagajanju družbene ureditve današnjim smerem evropskega in svetovnega razvoja. Zunanji opazovalci so posebno slovenskemu komunističnemu vodstvu vzdeli že kar oznako liberalne orientacije.

Težko je razumeti, kaj morejo imeti v mislih ti „liberalni“ komunisti, ko vendar kot komunisti ne morejo biti liberalni, svobodoljubni, ali pa niso več komunisti. Nekaj lahko razberemo iz intervjuja, ki ga je dovolil madridskemu dnevniku El

litično sožitje? Ali gre za vračanje k čistim Marxovim naukom, kot pravi Kučan, ali pa je to le umetna meglja in oprijemanje za zadnje bilke pred potopom? Gotovo je ta družbeno zamisel neuresničljiva fantazija, morda pa lahko celo pobuja zanimanje za oblikovanje novih idej o izvenstrankarskih, stanovskih, strokovnih, lokalnih vmesnih elementih družbenega organizma.

Kakor koli že, koló zgodovine se obrača, v Sloveniji hitreje kot drugje v Jugoslaviji in na drugih področjih, ki so žrtve tragičnega komunističnega eksperimenta. Kdaj in kako se bo do konca zasukalo, ni znano, tudi ne, kaj se bo pred tem še dogodilo. Gotovo pa je, da je komunizem pri koncu, Morda hočejo mlajši sestopiti s položaja brez pretresov, po poti razvoja. Morda se po njih oglašja zdravilna moč narave, ki sama izloča iz organizma bolezenske klice in zdravi poškodbe. V ozadju srđitega boja za oblast med jugoslovanskimi komunisti niso samo osebne ambicije, ampak so predvsem ideološke razlike: najprej med neostalinizmom in titozizmom, potem pa med raznimi revizionizmi, ki so kot tipanja z zavezanimi očmi in obupnih zamahljajih.

Večinsko razpoloženje ljudstva pa po svoje nezadržno išče nova obzorja in tudi poraja nove organe politične dejavnosti, a partijske strukture ostajajo zadaj in lahko pričakujemo, da se bodo kmalu znašle na smetišču zgodovine.

B. F.

NOVICE IZ SLOVENIJE

LJUBLJANA — Zlate plošče in kasete so podelili za najbolj prodane produkte založbe kaset in plošč RTV Lj. Med drugimi so jih dobili Henček, Agropop, Don Juan in Jaka Šrafceger. Letos so tudi prvič podelili zlate plošče — štiri — za tkim. resno glasbo: Simfoničnemu orkestru RTV Lj, Antonu Nanutu, Dubravki Tomišič-Srebotnjakovi in Štefanu Milenkoviću.

LJUBLJANA — Pokojnine so se v decembru zvišale za 8 odstotkov, v januarju pa še za 10%. Kot je v navadi, ob takih prilikah dobijo upokojenci različno povšičico za nazaj. Po decembrski povšičici je najnižja pokojnina bila skoraj 400 tisoč dinarjev, najvišja pa skoraj 1,8 milijona din. (en dolar — 4.702 din)

LJUBLJANA — Dva potresna sunka je zabeležil Seizmografski zavod okoli polnoči 5. decembra. Eden je bil okoli Metlike, a zelo mil. Drugi, nekoliko kasneje, je prestrašil prebivalce Mute; bil je 4. stopnje Mercallijeve lestvice. Potresa nista prizadeli nobene škode.

BLEJ — Onesnaženje Blejskega jezera ni kritično, je pa že resno. Za sanacijo še nimajo celotnega načrta; ker pa je glavni problem neprimerna kanalizacija, so (spet) začeli postopek za izboljšanje napeljevanje kolektorja, ki bi zmanjal onesnaževanje.

KRANJ — Podružnico Amnesty International so ustanovili mladi v Kranju. Ob 40-letnici listine o človekovih pravicah so zbranim nudili informacije o tej mednarodni organizaciji, za glasbeni program pa je poskrbela domača skupina Tantara.

HRUŠICA — Karavanski predor je iz slovenske strani globok 2.800 metrov; preostalih 600 m bodo zvrtili do polovice leta. Najtežje delo je pridobitev finančnih sredstev, a pravijo, da jih že imajo za drugo fazo, ko bodo vgrajevali elektrostrojno opremo in ostale predprodorne in obmejne objekte.

ŠKOFJA LOKA — Lektorji angleščine iz jugoslovanskih univerz so se zbrali na 12. konferenci in preučevali metodologijo njihovega dela. Osemdeset udeležencev je v treh skupinah razpravljalo o ozaveščanju jezika, načrtovanju raziskovalnega dela in o skupni dinamiki.

MARIBOR — Novo univerzitetno knjižnico imajo Mariborčani. Nova stavba je organizirana in urejena po najodobnejših načelih knjižničarstva v svetu. Meri 11.500 kvadratnih

metrov, ima bralna območje v treh nastropjih od tirih in je računalniško povezana z domačimi in tujimi bazami podatkov.

LJUBLJANA — Tradicionalni festival Revolucija in glasba je doživel svoj vrhunec s predstavo baleta Spartak Arama Kačaturjana na velikem odru Cankarjevega doma. Predstava je bila v izvedbi baletnega ansambla Belorusije.

LJUBLJANA — Vojaško suktno je decembra obleklo še tri tisoč mladih iz Slovenije. Ta skupina številčno precej manjša kot septembrska, tečaj so šli v vojsko tisti, ki so se odločili nadaljevati študij. V JLA (Jugoslovanski ljudski armadi) je prišlo že nekako v navado, da Slovence razporejajo na najtežje naloge. Pri republiškem sekretariatu za ljudsko obrambo trdijo, da je to svojevrstno zaupanje v mlade iz Slovenije.

UMRLI SO OD 3. DO 15. DECEMBRA 88:

LJUBLJANA — Marija Vidmar roj. Bizjan; Maruša Samec roj. Orehek; Bronislav Orazem; Vinko Šušteršič, 83; Antonija Mrzlikar roj. Sedej, 84; Marija Nebec; Leon Makovec; Rado Tome; Aleksander Šantavec; Ferdinand Kleinovšek; Franc Dujec; Metod Zajec; Drago Mauer; Janez Ziherl; Ivanka Orlič roj. Keber; Terezija Furlan roj. Novak, 91; Alojz Kopač (Mrakov Lojze); Marija Kren roj. Oberdan; Milena Gregorič roj. Kenda; Silva Rozman roj. Terče; Ana Novak; Frančiška Košuta roj. Humer, 82; Zdenka Berce roj. Bratuž; Franc Župec; Ivanka Babnik roj. Voršič, 86; Fani Zapešek roj. Poljšak; Marija Kraševc (teta Mica); Anica Munda roj. Berčič; Zlatko Močnik; Lojze Pustovrh SDB; Jožefa Gačnik roj. Vidonja 85; Ivanka Goršič roj. Grablješek; Frančiška Logorec; Josip Ojsteršek; Greta Pehani roj. Pišof, 83; Janko Medved; Terezija Tomažič; Viktor Koncilijska; Franc Cankar; Ana Medved; Ivanka Brelec roj. Lavrič; Marija Turšič; dr. Vekoslav Janežič.

RAZNI KRAJI — Janez Šlibar, 88, Tržič; Marta Lenček roj. Balon, Izola; Franc Ploj, 66, Celje; Rafael Kolenc, Postojna; Janez Strah, 87, Piran; Lojzka Čas roj. Kikel, Maribor; Marija Plavec, Mengeš; Marta Lenček, Izola; Martin Urbanec, Bovec; Rudolf Ahačič, 98, Tržič; Amalija Ambrožič, Žabnica; Ivo Zmrzlak, Trbovlje; Frančiška Planinec roj. Mrak, 88, Kranj; Franc Kovač, Šmartno ob Paki; Ana Jenko roj. Vrančičar, Smlednik; Jože Strle, Matena; p. Štefan Lesjak, kap., Ptuj; Anton Bogataj, Lipica; Alojz Kle-

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebne novice

Rojstvi: Dne 9. februarja se je v družini Marka Jermana in Marjanke roj. Kremžar v Bariločah rodila hčerka, ki bo dobila ime Lučka.

V družini Alfonsa Diaza in Marije D. Kalan se je dne 18. februarja rodila hčerka Martina Ivana.

Staršem naše čestitke!

Krsta: Dne 4. februarja je bila krščena v slovenski cerkvi Marije Pomagaj Nadja Danijela Bedoyán, hčerka Daniela in Mojce roj. Teraš. Krstil jo je delegat dr. Alojzij Starc.

5. februarja je bila istotam krščena Marija Nežka Papež, hčerka Franceta in Lučke roj. Rant. Botrovala sta Andreja Papež in Miha Rant, krstil pa jo je župnik Tone Rant SDB.

Čestitamo!

Poroki: Med poročno mašo sta se v soboto, 4. februarja v cerkvi Marije Pomagaj v Ramos Mejiji poročila arh. Marko Marolt in arh. Graciela Antonelli. Za priče so bili njuni starši Tone in Kristina Marolt ter Carlos in Josefina Antonelli, poročil pa ju je ženinov stric misijonar Peter Opeka CM.

V župni cerkvi sv. Nikolaja v San Justu sta med poročno mašo sklenila zakonsko zvezo inž. Jože Krajnc in cont. Veronika Kobal. Za priči sta bila ženinova mati Mimi Krajnc roj. Krušič in nevestin oče Janez Kobal, poročne obrede pa je opravil župnik Matija Borštnar.

Vsem novoporočencem iskreno čestitam!

Smrti: V Ramos Mejiji je umrl 19. februarja v 98 letu Angelca Žakelj, v Villa Ballester pa Franc Petkovšek. Naj počivata v miru!

ZEDINJENA SLOVENIJA

SLOMSKOVA USTANOVA

s sedežem na Dunaju nudi tudi letos naši mladini možnost obiska slovenske zemlje. Študentska organizacija, ki se je dvigala med zelenimi griči, sledi je vzpon na Mástil, od koder smo nadaljevali po poti, ki vodi do Antene. Čeprav smo pogosto lovili ravnotežje zaradi močnega vetra, smo vseeno uživali v tej gorski naravi.

Zopet nas je sončen dan vabil na običajen sprehod. Ko smo drug za drugim hodili proti Paso del Indio, smo obstali pred ozkim prehodom, ki je otežkoval pot. Čeprav smo v začetku dvomili, smo končno le ugotovili, da lahko vsak prepleza skozi tisto zanimivo luknjo. Spotoma smo se ustavili na El Zapato in si na hitro ogledali okolico, preden nas je dohitela nevihta.

Nadaljevali smo s izletom v San Marcos Sierra. Najbolj zanimiva je bila sicer vožnja, saj smo se prepekljali čez hribe v drugo dolino. Ko smo se malo pokrepčali ob mizi in v

vev vzravnane hrbtenice in pokončne glave. Zato tudi ni bilo naključje, da je nekaj let pred II. svetovno vojno postal jeseniški župan. Mandat je dobil na demokratičnih neposrednih volitvah, kot nosilec liste SLS, na delavskih Jesenicah, kar je bilo pravo presenečenje in obenem priznanje. Njegov program je bil izrazito patriotski in socialno usmerjen. Tako je že v volilnem programu postavil zahtevo za izgraditev doma za ostarele (danes dom Franceta Bergija), ki je bil tik pred vojno tudi dograjen. Kasneje se je na njegovo račun hvalila Kärntner Zeitung, da tako moderne doma ne more postaviti nihče razen Deutsche Nationalsozialistische Volkspartei pod vodstvom nemškega medvojnega župana Karla Lukmana. Prav tako je vsak mesec odstopil svojo župansko plačo za dobrodelne namene. Pristopna občinska uradnica je večkrat izjavila, da ji je vsak mesec povedal za namen nakazila.

Ko so Nemci vdrl v Slovenijo, se je po telefonu pogovarjal s slovenskim vodstvom v Ljubljani in jim je sporočil, da je okupator vkorakal v mesto. Nemci so za to izvedeli, vendar jim je kljub grožnji s smrtno kaznijo takoj povedal, da je to storil on. Že nekaj dni po zasedbi občine je bil odstavljen z županskega mesta in se tako ovekovečil kot zadnji slovenski župan predvojnega Jugoslavije na Jesenicah. Namesto njega so Nemci postavili svojega nemškutarskega župana Karla Lukmana, ki so ga partizani pozneje ustrelili. Čeprav se Valentn Markez ni

jo do 31. marca v pisarni Zedinjene Slovenije.

V knjižnici Zedinjene Slovenije je na razpolago spet precej novih knjig; na primer: Janez Mesnel: Soška fronta
Ciril Zlobec: Priznam, rekel sem
Janko Prunk: Slovenski narodni programi
Edgar Wallace: Mož iz hotela Carlton
Michel Lebrun: Avtocesta
Pavle Zidar: Sveti Pavel
Marjan Mušič: Jože Plečnik
France Prešeren: Lepa Vida — ilustrirana
Gay de Maupassant: Srhljive zgodbe
Ivan Bizjak: Slikanica o človeku — za otroke

BUENOS AIRES

MLADINA JE TABORILA

Že tretje leto zaporedoma smo mladi taborili, to pot v kordobskih hribih. Tja smo odpotovali sredi meseca januarja. Bilo nas je štirinajst, od katerih se je skoraj polovica prvič priključila tej skupini.

Nekateri smo potovali s „kamioneto“, drugi pa z vlakom. V Los Cochos smo imeli rezerviran prostor v Camping Municipal, kjer smo postavili šotore in si uredili vse kar je bilo potrebno. Funkcije smo bili že določili na srečanjih, ki so se vrstili pred odhodom. Tako je vsak po svojih močeh pripomogel, da smo čim lepše preživeli zaželeno počitnice.

Dosti smo prehodili in prevozili. To je omogočilo, da smo spoznali najlepše in zanimive kraje.

Na prvi iblet smo li v Villa Giardino. Po kratki poti, ob kateri so bile prikazane postaje križevega pota, smo prišli do mogočnega križa, ki se je dvigal med zelenimi griči.

Sledil je vzpon na Mástil, od koder smo nadaljevali po poti, ki vodi do Antene. Čeprav smo pogosto lovili ravnotežje zaradi močnega vetra, smo vseeno uživali v tej gorski naravi.

Zopet nas je sončen dan vabil na običajen sprehod. Ko smo drug za drugim hodili proti Paso del Indio, smo obstali pred ozkim prehodom, ki je otežkoval pot. Čeprav smo v začetku dvomili, smo končno le ugotovili, da lahko vsak prepleza skozi tisto zanimivo luknjo. Spotoma smo se ustavili na El Zapato in si na hitro ogledali okolico, preden nas je dohitela nevihta.

Nadaljevali smo s izletom v San Marcos Sierra. Najbolj zanimiva je bila sicer vožnja, saj smo se prepekljali čez hribe v drugo dolino. Ko smo se malo pokrepčali ob mizi in v

reki, smo se pomaknili do Dique Cruz del Eje, kjer smo še posebno opazili pomanjkanje vode. Pot v Dique Los Alazanes je bila res prijetna. Obdana z lepimi rožami se je večkrat izgubila sredi gozda, ali pa je tako zavijala, da smo poskakovali čez žuboreči potoček. Nazaj grede smo se ustavili v La Toma.

Naslednji dan smo se peljali v El Mirador, kjer smo iz višine hriba imeli krassen razgled v dolino. Tudi v La Cumbre smo se ustavili in se napatili do Kristusa.

Po enem tednu smo bili že tako stremirani, da smo izbrali daljšo turo. Vzpon smo pričeli v Los Cochos, po poti ki vodi na Cabeza del Soldado. Nato smo uživali lepoto vseh vrhov, ko smo se pomikali proti Gemelas in od daleč gledali najvišji vrh Uritorco. To je bil res nepozaben sprehod, ko smo hodili po pašnikih, obdanih z gorskimi cvetjem. V dolini smo zagledali mesto Capilla del Monte in smo se tja napatili. Naslednja naša je zmanjkalo poti, zato smo kar med grmičevjem hiteli navzdol, nekateri stoje, drugi so pa kar sede zdrsnili, čeprav niso imeli takega namena.

Ta zadnja tura nas je precej zdelala, zato smo se naslednji dan peljali v Estancia El Rosario in nadaljevali pot čez planine ter se ustavili v Tres Cascadas.

Čeprav smo imeli prekrasne sončne in tople dneve, nas je ponoči večkrat presenetil dež. To je pomagalo, da je bila narava bolj zelena in vredna občudovanja, zadnji dan nam je pa preprečilo vzpon na Uritorco. Hvala Bogu se je pozneje vreme popravilo. Mi smo se pa takoj odpeljali v Angamira in si ogledali zanimive jame.

Po vsakodnevem izletu smo se lahko ohladili v olimpijskem bazenu poleg taborišča, če je pa komu ostajalo še kaj moči, je pa lahko tudi zaplaval.

Že od vsega začetka je vsak imel svojega nevidnega prijatelja. Pogosta pisma, ki so romala sem ter tja, so dokazala veliko navdušenje. Ob večerih smo večkrat sedeli ob tabornem ognju ter prepevali in se razgovarjali pozno v noč.

Dan za dnevom smo se zahvaljevali Bogu za dobroto, ki nam jih je podelil. Parkrat smo se pri sv. maši združili s skupino Slovenske katoliške akcije, ki je taborila v bližini.

Kar prehitro so se dnevi iztekli, vsak izmed nas je pa ohranil lep spomin. Za uspeh tega taborjenja se zahvalimo vsem, ki so na kakršnokoli način sodelovali, še posebno pa Franciju Cukjatiju, ki nas je zopet spremljal.

Bog daj, da bi bilo vsako leto več navdušenja in bi se mladinska taborjenja ohranjala še na mnoga leta.

Anka

Resnica za zavesami

Za umazano delo imajo v Sloveniji dva pisana, ki ju porabijo, če je treba koga očrtniti. To sta težko, ker si izmislita najhujše reči — brez dokaza seveda — saj sta prepričana, da jima nihče nič ne more. To sta Jože Vidič in Ivan Jan. Zadnji je pred kratkim pisal umazanijo o škofu Rožmanu in to objavil kot podlistek v Delu.

A ni šlo vse gladko. Vstal je ljubljanski pomožni škof dr. Lenič in javno protestiral ter pričal o resničnih podobih pokojnega škofa. Prav pred kratkim je imel spet o tem intervju, ki ga bomo lahko brali v celoti v prihodnjem Duhovnem življenju.

Pa žilica — ali ukazi — spet niso dali Janu miru, pa se je spravljal na gorenjske domobrnce. V Delu je decembra in januarja objavil dolg podlistek Odstirte zaves, kjer je pomešal vse: gestapo, domobrnce, črno roko in kogar mu je pač prineslo v um. Tudi to pot si je izmišljal, podtikal in namigaval na vse načine, samo da bi obesil gorenjskim domobrncem in demokratom oznako „izdajalci“.

A tudi pri tem se je opekel. Napisal je nekaj tako gorostastnih neumnosti, ki jih noben poznavalec ali zgodovinar ne bo verjel. Naj navedem samo to, do očita pokojnemu dr. Tinetu Debeljaku vodilno vlogo pri ustanavljanju in vodstvu gorenjskih domobrncev. Pokojni literat je bil

sicer odločen protivnik OF, a kot je vsem znano, je deloval na kulturnem polju in ni bil nikoli vojak ali vodilni politik. Med revolucijo ni bil nikoli na Gorenjskem, kaj šele, da bi tam ustanavljal domobranstvo. O takih lažeh ni da bi zgubljal besedi.

Pa še nekje se je opekel Jan pri tem članku. Tako je med jeseniškimi „kolaboracionisti“ naštel tudi znanega in pokončnega Slovenca, Valentina Markeža, ki je prav za svojo idejo moral oditi od doma in je pred leti umrl med nami v Argentini.

A sedaj so v Sloveniji pogumni ljudje in niso tiho ob lažeh.

V obrambo je vstal sorodnik in poslal protest v Delo. Objavljamo ga v celoti.

A bi dodali še to: jasno pove in napiše, da je večina ali vsi člani KP na Jesenicah ob nemški zasedbi takoj prestopila v nemški Volksbund, le Markež in njegovi med redkimi tega niso storili!

Kje je torej narodna izdaja? Za „odstrtimi zavesami“ se jasno kaže — pri komunistih!

Pridružiti se moram izjavi in pomislekom Hermine Jug-Kranjec v zvezi s pisanjem podlistka „Odstirte zaves“ Ivana Jana. Ivan Jan si je namreč zopet dovolil obtožbe na račun mojega sorodnika Valentina Markeža.

Valentin Markež je bil jeseniški predvojni ekonomist in trgovec, člo-

ljenjske potrebe in za svoje v gozdovih. Brezplačno in brez kart.

Človeška zlobnost je hotela, da se je znašel na seznamu na smrt obsojenih (s strani KP) poleg Arneža, Bertoncija, Petkoša, (ki ga Jan tudi omenja). Teden dni preden so partizani ubili Petkoša, je ta zaul Valentinovemu bratu Jožetu, da je OF podaril 5000 Reichsmark podpore. Verjetno je moral umreti zato, ker so te marke pristale v prejemnikovem žepu. Valentin Markež ni nikoli sodeloval s črno roko, saj so bila njegova načela radikalno drugačna. Po usmerjenosti je bil pacifist, ker ni želel izpostavljati naroda nemškemu maščevanju.

Zato so obtožbe, da je sodeloval s kakršnokoli vojaško organizacijo, lažne.

O drugih imenih sicer nimam namena polemizirati, zagotovo pa vem, da gre pri Valentinu Markežu za dostojnega, pokončnega človeka, ki nikdar ni uporabljal nizkih metod in udarcev. Umreti je moral v Argentini kot izgnanec in njegov grob terja zgodovinsko poravnava. To je sporočilo njegove pokončnosti nam mladim.

Preden se vprašamo, kako in kam bomo postavili spomenik dachauskim postopom, se vprašajmo, kam bomo postavili fosile, kakršna sta Ivan Jan in Jože Vidič, tipična primera delomrznega sloja ljudi, ki bi na koncu 20. stol. še vedno rada sežigala čaravnice, ki ne obstajajo.

Janez Markež, Jesenice
Delo, sobotna priloga 21. I. 1989

PROTESTAS Y CONTRAPROTESTAS

Según hemos leído en varios diarios, argentinos y de otros países, las agencias internacionales dicen, que los albaneses de Kosovo protestan desde hace nueve días contra una revisión de la Constitución que reduciría su autonomía en el seno de Serbia, su república de tutela.

Pero el gobierno yugoslavo — o mejor dicho — el gobierno serbio envió hoy tropas a la mina de cinc de la provincia de Kosovo donde unos 1.000 obreros albaneses encabezaban una huelga general, tras anunciar medidas de emergencia para quebrar las protestas.

Como derivación de las protestas de los albaneses de Kosovo hoy renunció el jefe del Partido Comunista regional, Rahman Morina, a quien los mineros acusaban de ser un delator en favor de Serbia.

Fuentes de la mina dijeron que la atmósfera era tensa y que los periodistas fueron expulsados del lugar.

Según las últimas noticias, los 1.300 mineros que se habían encerrado desde hace ocho días a 1.000 metros bajo tierra en el fondo de una mina de Trepča pusieron término a su movimiento al subir ayer a la superficie, anunció la agencia Tanjug.

Los mineros tomaron la decisión tras anunciarse la renuncia presentada por tres dirigentes de Kosovo

RESÍTEV KRIZANKE

VODORAVNO: 1) Moda. 5) Alga. 9) Sotla. 14) Bel. 17) Epos. 13) Ome-lo. 19) Agras. 20) Bode. 21) Iodi. 22) Putar. 23) Flaka. 24) Isis. 25) Ura. 26) Eolov. 27) Arak. 28) Novela. 30) Rajanje. 32) Nemar. 34) Milo. 35) Fant. 36) Izop. 37) Paraliza. 41) Poseka. 44) Ukora. 45) Komaj. 46) Beg. 47) Opera. 48) KM. 49) Zima. 50) Štale. 52) Lena. 53) Amos. 54) Kapo. 55) Mikron. 56) Ili. 57) Eter. 58) Berač. 59) Ale. 60) Pikolit. 62) Dober. 63) Plemena. 67) Sel. 68) Molek. 69) Plin. 70) Rov. 71) Okrega. 74) Agar. 75) Krek. 76) Mitl. 77) Zrela. 78) Tron. 80) Os. 81) Dokaz. 82) Koš. 83) Neron. 85) Vroč. 87) Sopara. 88) Apostrof. 90) Hrom. 91) Sile. 92) Knap. 93) Vraže. 94) Uradnik. 98) Skalar. 101) Plat. 102) Javor. 104) Ata. 105) Kuga. 106) Salon. 108) Muhav. 109) Adam. 110) Obod. 111) Kroži. 112) Ajati. 113) Liki. 114) Pan. 115) Ihtim. 116) Jeti. 117) Iran.

NAVPIČNO: 1) Mehur. 2) Opora. 3) Dodaj. 4) Asi. 5) Amulet. 6) Leto. 7) Glavnik. 8) Aar. 9) Satrap. 10) Oglar. 11) Trak. 12) Lak. 13) Asanira. 14) Bose. 15) Edil. 16) Lesa. 18) Opojna. 20) Bivol. 26) Enaka. 27) Amor. 29) Olajšilen. 31) Afera. 33) Ezop. 34) Mama. 37) Pomoč. 38) Ibar. 39) Zelo. 40) Agen. 41) Polip. 42) Opeti. 43) Senik. 44) Umor. 45) Kipar. 48) Kmet. 49) Žarek. 51) Tkem. 53) Atila. 54) Keber. 55) Malik. 57) Elegantna. 58) Bolan. 61) Osel. 62) Dogon. 63) Ples. 64) Erika. 65) Notar. 66) Aviza. 68) Marof. 69) Proč. 71) Ozka. 72) Krop. 73) Rešo. 76) Moped. 78) Trop. 79) Mrož. 81) Dolar. 84) Erarski. 85) Vrat. 86) Omejuje. 87) Sirovi. 89) Sklad. 90) Hranim. 91) Suvati. 93) Vloži. 95) Nadir. 96) Itaka. 97) Kamin. 98) Skop. 99) Kuba.

acusados por los mineros de "traicionar" los intereses nacionales de los albaneses de dicha provincia.

Pero a los Serbios no les gustó la victoria de los mineros albaneses y por su lado también protestaron.

Varios miles de Serbios — 20.000 según la agencia Tanjug — se reunieron ante el parlamento yugoslavo para protestar contra las concesiones acordadas por las autoridades a los mineros albaneses de Kosovo.

OBVESTILA

SOBOTA, 4. marca:

V slov. cerkvi Marije Pomagaj maša za prof. dr. Tineta Debeljaka ob 19,15.

NEDELJA, 5. marca:

Na Pristavi v Castelarju — tombola.

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30 sv. maša za raj. msgr. Antona Oreharja ob 3. obletnici smrti.

SOBOTA, 11. marca:

Občni zbor Zadruga SLOGA, ob 20. uri v Slomškovem domu.

V Slovenski hiši ob 8.45 sprejemni izpiti za I. letnik SSTRMB.

NEDELJA, 12. marca:

Občni zbor Društva Zedinjena Slovenija v Slovenski hiši ob 9.30.

Začetek osnovnih šol v Slovenski hiši ob 17. uri s sv. mašo in igro v prireditvi Slovenskega gledališča.

SOBOTA, 18. marca:

Slov. sred. tečaj ravn. Marka Bajuka v Slovenski hiši: popravni izpiti; vpisovanje; sv. maše.

NEDELJA, 19. marca:

V Rožmanovem domu ob 11.30 blagoslov oljk, sv. maša in skupno kosilo. V Carapachayu vsakoletna tombola.

VSAKOLETNA

TOMBOLA

v CARAPACHAYU

bo na cvetno nedeljo, 19. marca ob 16.30 uri.
Letos izredno bogati dobinki. Rojaki lepo vabljeni!

SLOVENSKI SREDNJEŠOLSKI TEČAJ

RAVNETELJ MARKO BAJUK

sporoča, da bodo:

V soboto dne 11. marca 1989 ob 8.45 zjutraj sprejemni izpiti za I. letnik

V soboto, 18. marca 1989:

- ob 15. uri: popravni izpiti ter izpiti priložnostnih dijakov
- ob 17. uri: vpisovanje
- ob 18. uri: sv. maša

Pogoj za vpis v I. letnik: predložitev spričevala o končani slov. osnovni šoli in potrdilo o vpisu v arg. srednjo šolo.

Pogoj za vpis v II. in III. letnik: spričevalo prejšnjega letnika, potrdilo o vpisu v arg. srednjo šolo in počitniška naloga.

Pogoj za vpis v IV. in V. letnik: spričevalo prejšnjega letnika in počitniška naloga.

Vpisnina: A 35,—; drugi dijak iz družine plača A 20,—; tretji pa je vpisnine oproščen.

ZVIŠANE SOCIALNE PODPORE ZA ČLANE SLOGE

S 1. MAJEM 1989 BO MUTUAL SLOGA SPET ZVIŠAL SOCIALNE PODPORE ZA SVOJE ČLANE, KOT SLEDI:

Podpore za	Člani z navadno hranilno vlogo		s Karto SLOGA
	Od A 100—200	nad A 200	
	A	A	A
Poroko	300	400	3.000
Rojstvo	300	400	3.000
Zaključek uradne srednje šole	300	400	3.000
Stalno in popolno nesposobnost za delo	800	1.000	8.000
Smrt	800	1.000	8.000

● Za podpore so potrebne tudi običajne čakalne dobe: (1 leto za poroko, rojstvo, zaključek uradne srednje šole. 3 mesece za stalno in popolno nesposobnost za delo, smrt).

● Od 1. maja 1989 je za nabavo KARTE SLOGA potrebna nalozba A 1.000. Informirajte se o višini svoje navadne hranilne vloge. Morda lahko že z malim doplačilom prestopite v višjo skupino, ali pa si celo nabavite KARTO SLOGA.

● Tistim, ki že imajo KARTO SLOGA ni treba doplačevati, obresti od njihove vloge za to zadoščajo.

● Informacije (osebno ali po telefonu) dobite in vse potrebno uredite v naši glavni pisarni (ob delavnikih od 10. do 19. ure) in v podružnicah.

V 4 SLOGI JE MOČ!

HIŠA NA PRODAJ!

La Paz 1377

RAMOS MEJIA

Informacije na telefon: 792-6902

PRIDOBIVAJTE NOVE NAROČNIKE!

Kot vedno — tudi letos
Najprimernejši zaključek počitniške dobe in priprava
na novo šolsko leto

PRISTAVSKA TOMBOLA

v nedeljo 5. marca

Glavni dobitek VIDEO REKORDER PANASONIC

Tablice po A. 10.—. Za vsakih 5 dobite
v predprodaji eno zastonj.

Vabi DRUŠTVO SLOVENSKA PRISTAVA

XLI. REDNI LETNI OBČNI ZBOR DRUŠTVA ZEDINJENA SLOVENIJA

Upravni svet društva ZEDINJENA SLOVENIJA sklicuje XLI. redni letni občni zbor v nedeljo, 12. marca 1989, ob 9.30 uri v prostorih Slovenske hiše, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

DNEVNI RED:

- 1) Izvolitev 2 overovateljev zapisnika in 2 preštevalcev glasov.
- 2) Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
- 3) Poročila upravnega sveta in nadzornega odbora ter sklepanje o njih.
- 4) Potrditev članarine za leto 1989.
- 5) Razgovor o predlogu spremembe društvenih pravil za tesnejšo povezavo s krajevnimi Domovi.
- 6) Volitve upravnega sveta, nadzornega odbora in častnega razsodišča.
- 7) Slučajnosti.

Po določili 16. člena društvenih pravil bo občni zbor sklepčen ob vsaki udeležbi eno uro pozneje kot je bil sklican.

Z vsemi pravicami se morejo med seboj zastopati zakonci ter starši in otroci. Pooblaščenec morejo imenovati tudi člani, ki bivajo izven Velikega Buenos Airesa ali jih ovira bolezen ali službena zaposlitev. Pooblaščenec se morajo izkazati s pismenim pooblastilom.

Pred občnim zborom bo v cerkvi Marije Pomagaj sv. maša za vse pokojne člane Zedinjene Slovenije.

19. februarja nas je v svojem 78. letu zapustila in pripravljena odšla na srečanje z Gospodarjem Življenja naša draga mama, stara mama in sestra

ANGELCA ŽAKELJ ROJ. MALVAŠIČ

Naslednji dan smo jo pokopali na pokopališču Villegas v San Justu, kjer čaka vstajenje.

Zahvaljujemo se vsem prijateljem, ki so pokojni pomagali in stregli v boleznih, zlasti zadnji teden, ter župniku Jožetu Škerbcu za prinašanje sv. obhajila.

Prav tako se zahvaljujemo darovalcem vencev ter vsem, ki so pokojno prišli kropit, zanjo molili ali jo spremili na zadnji poti; predvsem prelatu dr. A. Starcu za previdenje, sv. mašo in za vodstvo pogreba, kakor tudi msgr. dr. M. Gogali za somaševanje.

Ohranimo pokojno v dobrem spominu in molimo zanjo!

Zalujoči: sinovi Jože, žena Jožejka Debeljak, in otroci Ana, Helena, Janez, Olga, Martin, Marta, Ivanka, Pavel, Lojze in Marko;

br. Stane
Janko, žena Mimi Jarc in otroci Fredi Marjanca in Andrej.

sestri Marjana por. Tominc z družino.

Marija por. Grbec z družino.

in ostalo sorodstvo.

Buenos Aires, Šent Jošt nad Vrhniko.

Zavihrala je čista zastava

Ko sem šel lansko leto v Slovenijo, sem imel več načrtov v glavi; želel sem videti in obiskati različne kraje in točke, a kar sem si najbolj želel, je priti do Aljaževega stolpa na vrhu Triglava, ki pa je najvišji vrh Slovenije. Poleg užitka, da prideš do cilja, sem si želel nekako simbolično pokazati, da čeprav sem Argentinec po rojstvu, po mojih žilah teče vroča slovenska kri. Zato sem si dal narediti slovensko zastavo brez zvezde. Ko sem prišel po naporni poti do vrha, sem po stari slovenski navadi zavriskal in tudi krsta se nisem rešil, ki je obstajal v tem, da te trikrat močno udarijo. Takoj nato sem vzela iz nahrbtnika zastavo in je razpel pri stolpu. To se je zgodilo 30. julija 1988 med četrto in peto uro. Težko je v besedah povedati, kar sem tistem trenutku čutil. Zdelo se mi je, da sem spolnil neko zadoščenje do vseh tistih, ki so padli ali pa so morali zapustiti domovino zaradi nje. Slišal sem različne komentarje; naj omenim dva: „morda bo pa res nekoč v Sloveniji taka zastava“, in drugi: „kaj je pa to ena zastava?“ „Slovenska“, sem odgovoril. „Kje pa je zvezda?“, je vprašala. „Edina slovenska zastava, ki jo poznam, je ta, brez zvezde...“ In sedaj ta zastava krasi mo-

jo sobo kot najdražji spomin iz Slovenije.

Med mnogimi zanimivimi doživetji ob priliki svojega obiska sem obiskal tudi uredništvo revije „Mladina“, podarili so mi veliko zanimivih števil in nato me je eden od sourednikov povabil, naj ga sprem-

ljam na sodišče, ker so ravno v tistih trenutkih sodili znane štiri. Pred sodiščem je bila velika množica ljudi, ki so protestirali, in po dva izmed udeležencev sta držala menjajoče se slovensko zastavo. Rekel sem souredniku, da bi jo šel tudi jaz držati z velikim veseljem, če bi bila brez rdeče zvezde. In odgovoril mi je: „...mi smo se na to že navadili in si sploh drugačne ne moremo predstavljati, sicer pa to ne smeš vzeti kot komunističen znak...“

Na Dolenskem sem prišel v stik z nekim starejšim gospodom. V pogovoru sva prišla do tega, da je on kot mlad vojak držal stražo med tistimi strašnimi dnevi v letu 1945. Izrazil sem mu željo, da bi me zanimalo videti tiste kraje in mi je res ugodil. Pršla sva do dveh jam, kjer so po njegovem pričevanju pobiti domobranci. Iskala sva tretjo, kjer jih je po njegovem največ, toda po enoinplurnem iskanju je nisva našla. Pdožil sem na eno izmed jam šopek rož in eno tudi odtrgal in jo prinesel v Argentino kot drag spomin.

To naj bo starejšim dokaz, da tudi mi mladi, rojeni v Argentini, popolnoma razumemo vašo medvojno in povojno problematiko, čutimo z vami in vas občudujemo, da ste v sled ohranjanja verskih in narodnih izročil zapustili tako lepo domovino, kot je Slovenija.

Blaž Miklič

